

УДК 351:002.8

О. В. ЧЕРВЯКОВА

ХАРАКТЕРИСТИКА ВІТЧИЗНЯНИХ ПРОГРАМНО-ЦІЛЬОВИХ ЗАХОДІВ ЩОДО РОЗВИТКУ МЕХАНІЗМІВ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ СУСПІЛЬНИХ ЗМІН

Проаналізовано державні (цільові) програми щодо розвитку механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін: їх фінансування за останні сім років і розгляд за напрямками глобалізаційного впливу.

Ключові слова: програми, механізми трансформації, державне управління, суспільні зміни.

The paper analyzes the state (target) program for the development of public administration transformation mechanisms in terms of social change: funding over the past seven years and review of the impact of globalization trends.

Key words: programs, transformation mechanisms, public administration, social change.

Загальне уявлення про програмно-цільове забезпечення процесів глобалізаційних впливів в Україні можна визначити характеристикою найбільш суттєвих вітчизняних програмно-цільових заходів у цьому напрямку. Перелік програм та їх фінансування за останні п'ять років характеризує розвиток механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін та показує зовнішній напрямок (вектор) впливу.

У дослідженні використовувалися державні (цільові) програми, що приймалися постановами Кабінету Міністрів України за останні сім років та їх фінансування у відповідних бюджетах України [1 – 25].

Метою даної статті є характеристика вітчизняних програмно-цільових заходів щодо розвитку механізмів трансформації державного управління в умовах суспільних змін.

Проаналізуємо відомі програми та їх фінансування за роками в період з 2008 до 2014 рр., а також паспорти до таких програм, які наведені, як правило, в Додатку 2 Бюджету України до них.

Отримані дані зведено в таблиці. Для можливості більш спрощеного та ефективного використання матеріалів уведемо скорочення назв програм: державна цільова програма – ДЦП, а далі номер програми, що розглядаємо, таким чином:

1. Державна програма впровадження цифрового телерадіомовлення, затверджена постановою КМУ від 26 листопада 2008 р. № 1085. Термін дії: 2009 – 2015 рр. (ДЦП 1).

2. Національна програма інформатизації, прийнята Законом України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР. Термін дії: з 1998 р. (ДЦП 2).

3. Державна цільова науково-технічна та соціальна програма “Наука в університетах” на 2008 – 2012 роки, затверджена постановою КМУ від 19 вересня 2007 р. № 1155. Термін дії: 2008 – 2012 роки (ДЦП 3).

4. Державна цільова економічна програма “Створення в Україні інноваційної інфраструктури” на 2009 – 2013 роки, затверджена постановою КМУ від 14 травня 2008 р. № 447. Термін дії: 2009 – 2013 роки (ДЦП 4).

5. Державна цільова науково-технічна програма проведення досліджень в Антарктиці на 2011 – 2020 роки, затверджена постановою КМУ від 3 листопада 2010 р. № 1002. Термін дії: 2010 – 2020 роки (ДЦП 5).

6. Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2008 – 2012 роки, затверджена Законом України від 30 вересня 2008 р. № 608-VI. Термін дії: 2008 – 2012 роки (ДЦП 6).

7. Державна цільова науково-технічна програма розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008 – 2017 роки, затверджена постановою КМУ від 5 грудня 2007 р. № 1395. Термін дії: 2008 – 2017 роки (ДЦП 7).

8. Державна цільова науково-технічна програма “Розробка і впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі”, затверджена постановою КМУ від 9 липня 2008 р. № 632. Термін дії: 2009 – 2013 роки (ДЦП 8).

9. Державна цільова науково-технічна програма впровадження і застосування грид-технологій на 2009 – 2013 роки, затверджена постановою КМУ від 23 вересня 2009 р. № 1020. Термін дії: 2009 – 2013 роки (ДЦП 9).

10. Державна цільова науково-технічна програма “Нанотехнології та наноматеріали” на 2010 – 2014 роки, затверджена постановою КМУ від 28 жовтня 2009 р. № 1231. Термін дії: 2010 – 2014 роки (ДЦП 10).

11. Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища, затверджена постановою КМУ від 5 грудня 2007 р. № 1376. Термін дії: 2008 – 2012 роки (ДЦП 11).

12. Загальнодержавна цільова екологічна програма поводження з радіоактивними відходами, затверджена Законом України від 17 вересня 2008 р. № 516-VI. Термін дії: 2008 – 2017 роки (ДЦП 12).

13. Загальнодержавна програма зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об’єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему, прийнята Законом України від 15 січня 2009 р. № 886-VI. Термін дії: 2010 – 2012 рр. (ДЦП 13).

14. Загальнодержавна програма “Питна вода України” на 2006 – 2020 роки, затверджена Законом України від 3 березня 2005 р. № 2455-IV. Термін дії: 2006 – 2020 рр. (ДЦП 14).

15. Державна цільова програма “Ліси України” на 2010 – 2015 роки, затверджена постановою КМУ від 16 вересня 2009 р. № 977. Термін дії: 2010 – 2015 роки (ДЦП 15).

16. Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки. Закон України від 21 вересня 2000 р. № 1989-III. Термін дії: 2000 – 2015 роки (ДЦП 16).

17. Державна цільова соціальна програма “Молодь України” постанова КМУ від 28.01.2009 р. № 41. Термін дії: 2009 – 2015 рр. (ДЦП 17).

Таблиця

Перелік та витрати (тис. грн) державних цільових програм за напрямками глобалізаційного впливу у 2008 – 2014 рр.

№ з/п	Роки						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ДЦП1	1 650,0	0	1650,0	1412,0	1412,0	1412, 0	1412,0
ДЦП2	105186,4	8 120,4	775,6	0	50000	37500	10750,0
ДЦП3	130,0	0	0	7 150,0	22400	85400	–
ДЦП4	–	0	0	0	40170	43370	–
ДЦП5	1500,0	0	1000,0	0	16100	21200	24480
ДЦП6	222975,2	82375,0	50,0	60050,0	111546,6	98625,0	10000,0
ДЦП7	8 834,9	6 999,9	6 614,0	6 614,0	7034,7	14000	16000
ДЦП8	–	8 697,2	9 449,0	9 449,0	52866,6	126400	90330
ДЦП9	–	–	6 784,0	9 188,5	82000	46000	0
ДЦП10	–	0	37 155,0	29 805,0	368150	325700	295850
ДЦП11	2378,8	907,8	3 640,3	10 515,0	32455	–	–
ДЦП12	61491,3	43 921,8	67 061,4	342542,6	33827,7	120168,4	71000,6
ДЦП13	4560,0	369 150,0	514 668,8	273 190,6	741807,4	728271,4	745271,4
ДЦП14	1 576,5	1 611,4	24614,0	443353,0	200000	–	–
ДЦП15	530334,0	519832,9	52375,3	58421,2	837700	1042300	1186300
ДЦП16	9663,6	11 124,3	10567,1	19869,7	–	–	–
ДЦП17	21177,6	7122,1	6023,8	7369,1	–	–	–
Σ ДЦП1 – ДЦП17	2655571,8	1331823,2	1702964,8	1814646,0	3567702,0	3158181,8	2692289,0

Як бачимо з наведеної таблиці, перш за все помітне недофінансування державних цільових програм протягом термінів їх виконання, а саме:

- Державна програма впровадження цифрового телерадіомовлення 2009 – 2015 роки в 2009 р. не фінансувалася;
- Національна програма інформатизації за період, що розглянуто в даній роботі, не фінансувалася в 2011 р.;
- Державна цільова науково-технічна та соціальна програма “Наука в університетах” на 2008 – 2012 роки не фінансувалася в 2009 та 2010 р.;
- Державна цільова економічна програма “Створення в Україні інноваційної інфраструктури” на 2009 – 2013 роки не фінансувалася в 2009 – 2011 рр.;
- Державна цільова науково-технічна програма проведення досліджень в Антарктиці на 2011 – 2020 р. не фінансувалася в 2011 р.;
- Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2008 – 2012 р. в 2010 р. була профінансована тільки на 50,0 тис. грн;
- Загальнодержавна програма “Питна вода України” на 2006 – 2020 р. не фінансувалася в 2013 та 2014 р.;
- Загальнодержавна програма формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки не фінансується з 2012 р.;
- Державна цільова соціальна програма “Молодь України” на 2009 – 2015 р. також не фінансується з 2012 р.

Більш детальний розгляд державних цільових програм за напрямками глобалізаційного впливу почнемо з програми, що позначена в таблиці як ДЦП1. Це Державна програма впровадження цифрового телерадіомовлення, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1085. Основним завданням програми є створення загальнонаціональної системи цифрового телерадіомовлення та відповідної інфраструктури телерадіомовлення, яка забезпечить доступ усіх верств населення до програм цифрового телерадіомовлення, досягнення Україною показників країн Західної Європи щодо кількості каналів і програм телерадіомовлення, а також призведе до зниження рівня вихідної потужності передавачів та їх енергоспоживання, що сприятиме зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та забезпечить значну економію електроенергії [15]. Бюджетні витрати на програму відображені в таблиці.

Національна програма інформатизації, прийнята Законом України від 4 лютого 1998 р. № 74/98-ВР, позначена в таблиці як ДЦП 2, визначає загальні засади формування, виконання та коригування Національної програми інформатизації. Невід’ємною частиною цієї програми є її Концепція. Програма спрямована на вирішення таких основних завдань: формування правових, організаційних, науково-технічних, економічних, фінансових, методичних та гуманітарних передумов розвитку інформатизації; застосування та розвиток сучасних інформаційних технологій у відповідних сферах суспільного життя України; формування системи національних інформаційних ресурсів; створення

загальнодержавної мережі інформаційного забезпечення науки, освіти, культури, охорони здоров'я тощо; формування та підтримка ринку інформаційних продуктів і послуг; інтеграцію України у світовий інформаційний простір та інші [14]. Бюджетні витрати на програму відображені у таблиці 3 та на рисунку 2.

Державна цільова науково-технічна та соціальна програма “Наука в університетах” на 2008 – 2012 роки, позначена в таблиці як ДЦП 3, спрямована на поглиблення взаємодії наукової діяльності в університетах з навчальним процесом, утворення університетів дослідницького типу та науково-навчальних центрів, запровадження нових форм підготовки висококваліфікованих спеціалістів [16]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова економічна програма “Створення в Україні інноваційної інфраструктури” на 2009 – 2013 роки, позначена в таблиці як ДЦП 4, передбачає: розвиток інноваційної інфраструктури для підтримки малого інноваційного бізнесу; створення державної системи інформаційно-консультаційної підтримки інноваційної діяльності; створення у ВНЗ системи інфраструктурного забезпечення такої діяльності; створення розгалуженої інноваційної інфраструктури за участю наукових установ, а також інфраструктури фінансового забезпечення інноваційної діяльності; створення системи забезпечення останньої у регіонах; забезпечення системного навчання і підвищення кваліфікації працівників сфери інтелектуальної власності, трансферу технологій та інноваційної діяльності; створення нормативно-правової та науково-методичної бази для підтримки і розвитку підприємств і організацій інноваційної інфраструктури і розроблення механізму державної підтримки створення такої інфраструктури [17]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова науково-технічна програма проведення досліджень в Антарктиці на 2011 – 2020 рр., позначена в таблиці як ДЦП 5, передбачає проведення фундаментальних і прикладних наукових досліджень в Антарктиці, забезпечення ефективного функціонування антарктичної станції “Академік Вернадський”, виконання міжнародних зобов'язань України та проведення науково обґрунтованої оцінки біологічного та мінерально-ресурсного потенціалу регіону [18]. Бюджетні витрати на програму відображені в таблиці.

Загальнодержавна цільова науково-технічна космічна програма України на 2008 – 2012 рр., яка позначена в таблиці як ДЦП 6, передбачає: проведення наукових космічних досліджень; здійснення зондування Землі; розвиток супутникових систем оператором космічної телекомунікації та навігації; провадження космічної діяльності в інтересах національної безпеки і оборони; створення космічних комплексів; розроблення перспективної космічної техніки та технологій; забезпечення розвитку наземної інфраструктури; розвиток міжнародного співробітництва та аналітичної підтримки [9]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова науково-технічна програма розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008 – 2017 роки, яка позначена в таблиці

як ДЦП 7, зорієнтована на розроблення і створення для різних галузей економіки нових конкурентоспроможних сенсорних наукоємних продуктів багатофункціональних матеріалів, сенсорних і біомультисенсорних технологій, електронних пристроїв, аналітичних приладів та інформаційних систем, а також розроблення і створення систем атестації і метрології нових сенсорних наукоємних продуктів [19]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова науково-технічна програма “Розробка і впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі”, яка позначена в таблиці як ДЦП 8, передбачає: розроблення нових та вдосконалення наявних технологій і матеріалів; організацію виробництва напівпровідникових пластин з високоефективними світлодіодними структурами для енергозберігаючої освітлювальної техніки; розроблення широкого асортименту освітлювальних приладів тощо [20]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова науково-технічна програма впровадження і застосування грид-технологій на 2009 – 2013 рр., що позначена в таблиці як ДЦП 9, ставить за мету створення національної грид-інфраструктури та умов для широкого впровадження грид-технологій, зокрема підвищення пропускної спроможності оптоволоконних каналів зв’язку, розроблення спеціалізованого гридівського та адаптація для впровадження грид-технологій існуючого програмного забезпечення, підготовка фахівців з питань впровадження і застосування грид-технологій [21]. Бюджетні витрати на програму відображені в таблиці.

Від Державної цільової науково-технічної програми “Нанотехнології та наноматеріали” на 2010 – 2014 роки, що позначена у таблиці як ДЦП 10, очікується: розроблення нанотехнологій та фізичних основ нових приладів, створення наносистем, наноструктур та новітньої елементної бази наноелектроніки і нанофотоніки, виготовлення наноматеріалів; виготовлення наноматеріалів, компонентів та електронних датчиків для приладо- та машинобудування, біотехнологічного і фармацевтичного виробництва; утворення центру сертифікації наноматеріалів, наноструктур та приладів, у тому числі для забезпечення екологічної безпеки; розроблення дослідно-промислових технологій виготовлення функціональних наноматеріалів та інше [22]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державна цільова екологічна програма проведення моніторингу навколишнього природного середовища, яка позначена в таблиці як ДЦП 11, покликана забезпечити розвиток єдиної державної системи такого моніторингу [23]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Метою Загальнодержавної цільової екологічної програми поводження з радіоактивними відходами, що позначена в таблиці як ДЦП 12, є реалізація державної політики у сфері поводження з радіоактивними відходами, спрямованої на захист довкілля, життя і здоров’я населення від дії іонізуючого

випромінювання. У межах програми здійснюється поводження та захоронення радіоактивних відходів [10]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Бюджетні витрати на Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему [11], яка позначена в таблиці як ДЦП 13, відображено в таблиці.

Метою Загальнодержавної програми “Питна вода України” на 2006 – 2020 роки, що позначена в таблиці як ДЦП 14, є забезпечення прав громадян на достатній життєвий рівень та екологічну безпеку шляхом забезпечення питною водою в необхідних обсягах та відповідно до встановлених нормативів [12]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Метою Державної цільової програми “Ліси України” на 2010 – 2015 роки, яка позначена в таблиці як ДЦП 15, є визначення основних напрямів збалансованого розвитку лісового господарства, спрямованих на посилення екологічних, соціальних та економічних функцій лісів [24]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Серед основних напрямів Загальнодержавної програми формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки, яка позначена в таблиці як ДЦП 16, можна зазначити: формування національної екологічної мережі; відтворення земельних ресурсів; охорона та відтворення водних ресурсів; охорона, використання та відтворення ресурсів рослинного і тваринного світу, а також збереження біологічного різноманіття [13]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Державною цільовою соціальною програмою “Молодь України”, позначено в таблиці як ДЦП 17, передбачено: створення умов для творчого розвитку особистості та для інтелектуального самовдосконалення молоді; Утвердження патріотизму, духовності, моральності та формування загальнолюдських цінностей у молоді; пропаганда та формування здорового способу життя; створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді; надання фінансової підтримки молодіжним та дитячим громадським організаціям; забезпечення розвитку міжнародного молодіжного співробітництва; проведення моніторингу становища молоді в Україні [25]. Бюджетні витрати на програму відображено в таблиці.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що в 2008 – 2014 рр. маємо в цілому нестабільне фінансування та хронічне недофінансування державних цільових програм за напрямками зовнішнього вектора глобалізаційного впливу. У 2012 та у 2014 рр. приймалися постанови уряду, спрямовані на оптимізацію державних цільових програм, що зачепило й програми за напрямками зовнішнього вектора глобалізаційного впливу. Було скорочено їх фінансування в 2012 р. до 20 програм, а в 2014 р. – до 11 програм. У той же час, слід зазначити, що відсоток бюджетного фінансування цих програм у загальній кількості державних цільових програм впав з 22,2 % у 2012 р. до 10,0 % у 2014 р.

Література:

1. Про Державний бюджет України на 2008 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
2. Про Державний бюджет України на 2009 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
3. Про Державний бюджет України на 2010 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
4. Про Державний бюджет України на 2011 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
5. Про Державний бюджет України на 2012 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
6. Про Державний бюджет України на 2013 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
7. Про Державний бюджет України на 2014 рік [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
8. Про державні цільові програми [Електронний ресурс] : Закон України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
9. Про затвердження Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України на 2008 – 2012 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 30 вересня 2008 р. № 608-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
10. Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами [Електронний ресурс] : Закон України від 30 вересня 2008 р. № 608-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
11. Про Загальнодержавну програму зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС та перетворення об'єкта “Укриття” на екологічно безпечну систему [Електронний ресурс] : Закон України від 15 січня 2009 р. № 886-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
12. Про Загальнодержавну цільову програму “Питна вода України” на 2011 – 2020 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 3 березня 2005 р. № 2455-IV. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
13. Про Загальнодержавну програму формування національної екологічної мережі України на 2000 – 2015 роки [Електронний ресурс] : Закон України від 21 вересня 2000 р. № 1989-III. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.
14. Про Національну програму інформатизації [Електронний ресурс] : Закон України від 21 вересня 2000 р. № 1989-III. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.
15. Про затвердження Державної програми впровадження цифрового телерадіомовлення [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1085. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

16. Про затвердження Державної цільової науково-технічної та соціальної програми “Наука в університетах” на 2008-2012 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 19 вересня 2007 р. № 1155. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua.

17. Про затвердження Державної цільової економічної програми “Створення в Україні інноваційної інфраструктури” на 2009 – 2013 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2008 р. № 447. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

18. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми проведення досліджень в Антарктиці на 2011 – 2020 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 1002. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>.

19. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми розроблення і створення сенсорних наукоємних продуктів на 2008 – 2017 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1395. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

20. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми “Розробка і впровадження енергозберігаючих світлодіодних джерел світла та освітлювальних систем на їх основі” [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 9 липня 2008 р. № 632. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

21. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми впровадження і застосування грид-технологій на 2009 – 2013 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1395. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1020-2009-%D0%BF>.

22. Про затвердження Державної цільової науково-технічної програми “Нанотехнології та наноматеріали” на 2010 – 2014 роки [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2009 р. № 1231. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

23. Про затвердження Державної цільової екологічної програми проведення моніторингу навколишнього природного середовища [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1376. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

24. Про затвердження Державної цільової програми “Ліси України” на 2010 – 2015 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 5 грудня 2007 р. № 1376. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

25. Про затвердження Державної цільової соціальної програми “Молодь України” на 2009 – 2015 роки [Електронний ресурс] : постанова Кабінету Міністрів України від 28 січня 2009 р. № 41. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.